НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ "ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГЕОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ", ПРИСВЯЧЕНА 50-річчю ІНСТИТУТУ ГЕОХІМІЇ, МІНЕРАЛОГІЇ ТА РУДОУТВОРЕННЯ імені М.П. СЕМЕНЕНКА НАН УКРАЇНИ

14—16 травня 2019 року в Інституті геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка (ІГМР) НАН України відбулася наукова конференція "Здобутки і перспективи розвитку геологічної науки в Україні", присвячена 50-річчю цього Інституту.

До участі в конференції долучилися 165 науковців та геологів-виробничників з України, Словаччини, Білорусі, Туреччини, Росії.

Вони представляли понад 30 академічних і галузевих наукових установ, закладів вищої освіти, виробничих організацій та приватних підприємств, зокрема, ІГМР НАН України, ДУ "Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України", Інститут геологічних наук (ІГН) НАН України, Інститут геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України, Інститут геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України, Інститут геології і геохімії горючих копалин (ІГГГК) НАН України, Національний науково-природничий музей НАН України, Науково-інженерний центр радіогідрогеоекологічних полігонних досліджень НАН України, Центр проблем морської геології, геоекології та осадового рудоутворення НАН України, Науковий центр гірничої геології, геоекології та розвитку інфраструктури НАН України, Сектор з координації наукових досліджень Науково-організаційного відділу Президії НАН України, Інститут чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАН України, Спілку геологів України, Український державний геологорозвідувальний інститут, Державне підприємство "Українська геологічна компанія", Науково-навчальний інститут "Інститут геології" Київського національного університету (КНУ) імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет імені Івана Франка, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Національний університет "Києво-Могилянська академія", Інститут наук про Землю Словацької академії наук (Словаччина), Інститут природокористування НАН Білорусі (Білорусь), Інститут геології та геохронології докембрію Російської академії наук (Росія), Державне підприємство "Бурштин України", Міжнародний хаб природних ресурсів "Тутковський" (*Tutkovsky PLC*), Криворізький національний університет, Житомирський державний технологічний університет, ТОВ "Кварц" та інші.

Відкрив конференцію та звернувся до учасників конференції з вітальним словом академік-секретар Відділення наук про Землю НАН України, директор ІГМР НАН України, академік НАН України О.М. Пономаренко. У промові він коротко висвітлив історію Інституту, назвав найвидатніші наукові здобутки його працівників та окреслив можливі шляхи перспективи подальшої роботи.

З 50-річним ювілеєм Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М.П. Семененка НАН України привітали голова Державної служби геології та надр України О.В. Кирилюк, голова ради директорів *Tutkovsky PLC* П.О. Загороднюк, головний геолог Української геологічної компанії В.Л. Приходько. Вітання від Львівського національного університету імені Івана Франка оголосив професор О.І. Матковський, від Інституту геології і геохімії горючих корисних копалин НАН України — професор І.М. Наумко.

За високий професіоналізм, наукові досягнення та з нагоди 50-річчя провідні співробітники ІГМР НАН України отримали відзнаки НАН України, Державної служби геології та надр і Громадського об'єднання "Спілка геологів України".

Учасники на відкритті конференції "Здобутки і перспективи розвитку геологічної науки в Україні"

Participants at the opening of the conference "Achievements and Development of the Geological Sciences in Ukraine"

Вітальне слово академіка НАН України О.М. Пономаренка до учасників конференції. У президії (*зліва направо*): голова Державної служби геології та надр України О.В. Кирилюк; голова ради директорів *Tutkovsky PLC* П.О. Загороднюк; головний геолог ДП "Української геологічної компанії" В.Л. Приходько

Welcoming speech of O.M. Ponomarenko, Academician of National Academy of Sciences of Ukraine a to the participants of the conference. Bureau of the Conference (*from left to right*): O.V. Kyrylyuk, Chairman of the Geological Survey of Ukraine; P.O. Zagorodniuk, Chairman of the director board of Tutkovsky PLC; V.L. Prykhodko, Chief Geologist of the State Enterprise "Ukrainian Geologic Company"

Урочиста частина завершилася презентацією книги "Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М.П. Семененка НАН України: 50 років" (Київ, 2019, 266 с.), у якій висвітлено історію створення і розвитку Інституту, наведено його сучасну структуру та найвагоміші наукові здобутки, згадано усіх наукових працівників, описано головні напрями роботи структурних підрозділів, зокрема Мінералогічного музею, подано перелік захищених кандидатських і докторських дисертацій, розглянуто наукові школи та їхніх видатних засновників.

Головні досягнення та перспективи подальшого розвитку геологічної науки в Україні було висвітлено 14—15 травня на пленарних засіданнях у 52 усних та понад 100 стендових доповідях. Найповніше було розкрито ті наукові напрями, які розвиваються в ІГМР НАН України: геохімія процесів мінерало-, породо- та рудоутворення, геохімічні пошуки корисних копалин; геохронологія та ізотопне датування процесів породо- й рудоутворення; геологічна будова, генезис та закономірності розміщення родовищ корисних копалин; еколого-геохімічні дослідження, геохімічний моніторинг до-

К.І. Деревська і В.В. Сукач дарують зразки імпактитів Іллінецької структури учасникам екскурсії

K.I. Derevska and V.V. Sukach present the impactite samples of the Illintsi structure to the field trip participants

Учасники екскурсії у Іллінецький кратер

The field trip participants in the Illintsi crater

вкілля; стратиграфія докембрійського фундаменту, його осадового чохла та фанерозойських регіонів; регіональна та генетична мінералогія, фізика мінералів; петрологія ендогенних процесів породо- та рудоутворення; космічна речовина й астроблеми.

Пленарні засідання завершились обговоренням доповідей, дискусіями та ухваленням проекту спільного рішення.

Матеріали конференції розміщені на сайті ІГМР НАН України https://igmof.org.ua.

Необхідно відмітити, що кількість поданих тез доповідей на конференцію була настільки значною, що довелося їх друкувати в двох томах загальним обсягом понад 500 сторінок. Позаяк у цьому короткому повідомленні неможливо зробити огляд та узагальнення усіх виголошених на пленарних засіданнях усних та продемонстрованих стендових презентацій, коротко зупинимось тільки на деяких із них, що викликали жваву дискусію.

Наприклад, такою була доповідь (і тези) про "безводну" (з переважною участю водню і, частково, метану) серпентинізацію олівінових ультрабазитів (В.М. Шестопалов і О.О. Ступка). Наскільки можна зрозуміти, названі авто-

ри схильні вважати, що суттєво водневі і частково метанові серпентинізаційні флюїди надходять із глибин Землі. Такі міркування вже давно наводять в літературі прихильники неорганічного (глибинного) походження природних вуглеводнів (нафти і суттєво метанового газу). Останнім часом в Україні, особливо в академічних інститутах — ІГН (Київ) та ІГГГК (Львів) — багато дослідників дотримуються подібних поглядів. Такі висловлювання щодо глибинності вуглеводнів наведені й у доповіді М.А. Якимчука, С.П. Левашова, Г.М. Корчагіна. Проте на конференцію подавалися й тези про традиційне походження метану з осадових порід, що містять вугільні поклади та іншу органіку, авторами яких є К.А. Безручко, Л.І. Пимоненко і О.В. Бурчак, ІГТМ НАН України, Дніпро; Н.В. Вергельська, Науковий центр гірничої геології, геоекології, Київ. Тобто, протистояння між прихильниками органогенного (екзогенного) і глибинного абіогенного походження вуглеводнів продовжується.

Цікавою для багатьох фахівців і дискусійною була доповідь О.Ю. Борисенка про можливий механізм утворення відманштеттової структури в метеоритах (за аналогією такої в металах (сталі) і сплавах).

Викликала дискусію також доповідь Л.М. Степанюка (ІГМР НАН України, Київ) і О.В. Грінченка (КНУ, Київ) про калієвмісні породи, джерело і баланс калію в процесі формування двопольовошпатових гранітів. У цій доповіді головним джерелом калію для таких гранітів названо біотит, який зазнав гранулітового метаморфізму. На жаль, на обговорення багатьох доповідей, як завжди, забракло часу. Загалом же, найбільш дискусійними на геологічних конференціях останніх років є доповіді про генезис планет, порід, родовищ, мінералів.

16 травня в рамках конференції К.І. Деревська, В.В. Сукач та Є.П. Гуров провели польову геологічну екскурсію "Мандруючи Іллінецьким кратером". Маршрут екскурсії дав змогу ознайомитися з геологічною будовою Іллінецької імпактної структури, обстежити розкриті кар'єрами імпактити різноманітних структурно-текстурних типів, відібрати унікальні зразки зювітів, "бомб" та інших рідкісних імпактних утворень, почерпнути цікаву інформацію про видобування їх у прадавні часи та виготовлення із них кам'яних виробів для побутових потреб.

Також екскурсанти відвідали кар'єр біля с. Кальник, де розкрито гранітоїди гайсинського (собітового) комплексу з ксенолітами й останцями кристалосланців та гнейсів змінених суперкрустальних порід дністровсько-бузької серії. Вважають, що собіти були породами мішені Іллінецького метеориту.

Геологічний маршрут цієї екскурсії наведено в путівнику "Мандруючи Іллінецьким кратером" (Київ, 2019. 36 с.).